

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Практика свідчить що розвиток господарюючих суб'єктів інноваційним шляхом можливий лише за умов наявності трьох потенціалів:

- ринкового, який визначає можливості ринку сприйняти інновації певного типу і спрямованості, які може розробити і запропонувати на ринку конкретне підприємство;
- інноваційного, як можливості втілення досягнень науки і техніки в конкретні товари, здатні задовольнити запити споживачів;
- виробничо-збутового - економічної можливості і доцільності підприємства-інноватора розробити (хоча це і не обов'язково, оскільки нові ідеї, технології і т. п. можна придбати), виготовити і просувати інновації на ринку.

Сукупність поіменованих вище потенціалів розглядається як потенціал інноваційного розвитку (ПІР), що визначає можливість і спроможність розвиватися інноваційним шляхом. Автором запропонована загальна схема управління інноваційним розвитком на мікро- і макрорівнях, показана місце і роль ПІР у ній (рис. 1).

Рис. 1. Схема управління інноваційним розвитком

Проведений аналіз вітчизняних реалій законодавчого регулювання і стимулювання інноваційної діяльності на державному, регіональному і місцевому рівнях свідчить, що вони носять, в основно-

му, декларативний характер. На противагу цьому показано, що інноваційна діяльність і інноваційний розвиток є державними пріоритетами в найбільш розвинених та таких, що найбільш динамічно розвиваються, країнах світу. За результатами аналізу визначено концептуальні засади державної інноваційної політики в Україні на яких повинні формуватися заходи, що окреслюють загальне поле інноваційної діяльності (задають "правила гри"), єдине для всіх суб'єктів інноваційного процесу:

- чітке визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку з урахуванням наявного ПІР, існуючих і перспективних тенденцій розвитку науки і техніки, тенденцій змін споживчого попиту (можливості його формування – для радикальних інновацій);
- орієнтація економіки на реалізацію стратегії інноваційного прориву, яка передбачає не повторення буквально шляху, яким інші країни вже пройшли і завоювали при цьому міцні позиції на світовому ринку, а рухатися, безсумнівно, у руслі світового розвитку, обираючи свій шлях, вишукуючи і реалізуючи свої потенційні переваги, займаючи провідні позиції в тих галузях діяльності, де для цього є необхідні і достатні умови;
- безумовне забезпечення конкурентних умов господарювання, аж до примусового поділу господарюючих суб'єктів, які займають монополіне становище на ринку (як це робиться в США);
- жорстке дотримання залежності благополуччя власників господарюючих суб'єктів, їх менеджерів, спеціалістів та робітників лише від результативності діяльності, яка оцінена споживачами їх продукції, а не від доступу до бюджету, близькості до органів влади та ін.;
- обов'язковість державного фінансування НДДКР у встановлених законом обсягах;
- фактичне, а не декларативне стимулювання фінансування науки і інноваційних розробок бізнесом, недержавними фондами і приватними особами;
- стимулювання створення і підтримка інноваційного бізнесу, забезпечення умов впровадження інноваційних розробок у інноваційну продукцію через механізми ринку;
- державна підтримка формування і розвитку інноваційної інфраструктури;
- розвиток високоякісної загальнодоступної системи вищої освіти, інтеграція зусиль держави, закладів вищої освіти і бізнесу для забезпечення високої конкурентоспроможності вітчизняної економіки за рахунок інноваційних факторів;
- розробка чітко прописаних формалізованих з жорсткими термінами, у яких до мінімуму зведений людський фактор, процедур отримання державного фінансування, підтримки, пільг, компенсацій та ін. для інноваторів;
- захист прав на об'єкти інтелектуальної власності, мінімізація терміну отримання відповідних документів. Неможливість відчуження прав окрім як за згодою особи, що їх розробила (створила);
- формування і розвиток інноваційної культури, яка згідно Закону України "Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності" визначається як складова частина інноваційного потенціалу, яка характеризує рівень освітньої, загальнокультурної та соціально-психологічної підготовки особистості й суспільства в цілому до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах. Її основними функціями є: передача з минулого і сьогодення в майбутнє стійких типів інноваційної поведінки, які пройшли тривалу апробацію і ввійшли в систему цінностей суспільства; відбір новостворених чи запозичених інноваційних моделей поведінки, що відповідають потребам суспільства на певному етапі його розвитку; розроблення нових типів інноваційної поведінки на основі зразків інноваційної діяльності, що виникли всередині певної суспільної культури чи привнесені ззовні.

Запропоновано формальні залежності для кількісної оцінки готовності окремих підсистем ПІР підприємства чи установи до інноваційного розвитку. На їх основі запропоновано також визначати економічну доцільність забезпечення (при необхідності) певного рівня потенціалів-підсистем ПІР, достатнього для інноваційного розвитку.

Подальші дослідження повинні бути спрямовані на накопичення і аналіз статистичних даних щодо результативності інноваційної діяльності господарюючих суб'єктів різних рівнів, форм власності і господарювання з метою визначення критичних значень станів потенціалів-підсистем необхідних і достатніх для успішної реалізації їх стратегій інноваційного розвитку.